

Jan Guillou
**KLAPKY
NA OČÍCH**

HOST

RACHOT BERANIDLA CÍTIL v celém těle jako uklidňující pulz. Práce postupovaly pozvolna, ale neochvějně. Tentokrát nedojde k žádné-
mu neštěstí a nikdo nezemře.

V okolních chatkách na břehu řeky si lidé ne zcela nečekaně stě-
žovali na neustálý rámus. Lauritz si naopak najal pokoj v patře jed-
noho z domů co nejbližší břehu. Pokoušel osud a byl si toho dobře
vědom. Jestliže se celá stavba i teď zřítí do řeky, mohla by obrovská
přílivová vlna spláchnout nebo rozdrtit domy, které jí budou stát
v cestě jako první.

To se ale znovu nestane. Tím se zaklínal, a právě proto si raději
pronajal pokoj v obyčejném nenatřeném dřevěném domku blízko
stavby, místo aby se s ostatními inženýry ubytoval v hotelu Central
v Kramforsu; chtěl být co nejbliž rachotu, s nímž beranidlo zaráželo
dřevěné klády do dna řeky.

Pomalu, ale jistě. Samotné beranidlo bylo přimontované na dva
betonové pontony a opatřené třítunovým beranem. Inženýři spo-
čítali, že dopadne-li beran z výšky jednoho metru, pilota se s kaž-
dou ránou zanoří o šestnáct milimetrů. Byly to drobné krůčky, ale
směřovaly neustále vpřed. A Lauritz u toho chtěl být, slyšet úder
za úderem a cítit ho v celém těle. Když seděl ve svém podkrovním
pokojíku a znovu si procházel nákresy anebo když některá pilota
zajela do země šikmo a museli ji opravit, udělal si sem tam krátkou
přestávku, lehl si na ustlanou postel a naslouchal rachotu, jako by
to byla hudba od Beethovena nebo Brahmsa.

To byla jedna věc.

Tou druhou byla společnost, se kterou by se po večerech v Kram-
forsu scházel. Ne že by na ní bylo něco špatného, v hotelu se většinou

ubytovali samí inženýři jako on. A kdyby se po večeři rozhovor stočil na zatěžkávací zkoušky u dvaceti šesti skupin pilot nebo na počet pilot v každé skupině nebo na problémy, které je čekají, až budou na pilotách stavět pravděpodobně největší dřevěnou stavbu na celém světě, velmi rád by byl u toho. Při každém podobném rozhovoru by mohl zničehonic přijít na něco nového nebo zjistit, že je nutná nějaká změna.

Ale takové užitečné rozhovory se nikdy nevedly. V salónku, kde se po večeři pil grog, existovala jen dvě témata k hovoru, jedno nepřijemnější než druhé. Ženy a válka.

Ačkoli byli jeho kolegové dospělí muži, hovořili o ženách způsobem, ze kterého byl Lauritz nespůj a na rozpacích. Zelený plyšový salónek s matnými bílými lampami se rázem změnil v čeledník, nebo možná spíš v kasárna. Jako by se Lauritz přesunul v čase do studijních let v Drážďanech. Ovšem svobodní neochmýření studenti se dají omluvit, on sám býval také takový. Ale u usedlých ženatých mužů je to něco docela jiného.

Druhým tématem k hovoru byla samozřejmě válka. V otázce řádění bolševiků na druhé straně Baltského moře panovala naprostá shoda. Po dobu války podporoval Finsko každý slušný člověk. A ani teď, po drazě vykoupeném míru, který chrabré Finy stál Karélii spolu s velkým územím na jihovýchodě, nebylo moc o čem diskutovat. Slabé světélko naděje se dalo spatřovat v tom, že Finsko dopadlo mnohem lépe než sousední Estonsko, Lotyšsko a Litva, které byly zcela pohlceny barbary a změněny v sovětské republiky.

Zrovna o těchto věcech se dalo klidně hovořit, protože všichni byli zajedno a nemohlo dojít k žádné hádce.

Jiné to bylo s německou ofenzívou na západě. Veškeré rozhovory na toto téma byly minovými poli, kde každické neuvážené slovo mohlo vyvolat výbuch zlosti.

V otázce dobytí Francie stál Lauritz přirozeně na straně Němeka. Francouzi, ti nesnesitelně arogantní šašci, si to konečně odsákal i s úroky. Navíc i tentokrát vyhlásili válku oni, a to bez jediného přijatelného důvodu. Přečíst si zprávu o tom, jak francouzské

generály a politiky donutili podepsat kapitulaci ve stejném vagónu, kde oni sami nadiktovali první nástin nekřesťanského versailleského míru, byl téměř požitek, což si ovšem Lauritz připouštěl jen v duchu, nahlas by to neřekl. A díky německé organizaci a technice konečně nastane v té francouzské slepičárně tolik potřebný pořádek a řád.

Francie nebyla problém. Dánsko také ne, v tisku obšírně vyličili vřelý vztah mezi dánským obyvatelstvem a německými hosty. Dánsko si ponechalo krále i vládu a spolupráce mezi sbratřenými germánskými národy fungovala podle všeho výborně.

Ani Anglie nebyla problém, k žádnému soucitu s těmi nelidskými Angličany nebyl jediný důvod. To Angličané začali vraždit civilní obyvatelstvo, když rozpoutali bombový teror nejen nad Berlínem, ale i nad dalšími německými městy. A přesto luftwaffe i německá pozemní vojska naložily s prohrávajícími Angličany u Dunkerku nejjemnějším možným způsobem. Téměř půl miliónu Angličanů se tísnilo na úzkém pruhu pobřeží bez možnosti se bránit. Pokud by tehdy Německo zaútočilo tanky a letadly, byl by to nejhorší masakr v dějinách lidstva. Ale Německo je ušetřilo a nechalo je nerušeně uprchnout domů, na ten jejich ostrov, aby si mohli lízat rány. A tuto velkorysost jim Angličané oplatili masívními bombovými útoky na civilní cíle.

Ale snahy diskutovat o těchto aspektech k ničemu nevedly. Angličané měli v řadách Švédů překvapivě mnoho sympatizantů, toto téma k hovoru bylo tudíž nanejvýš nepříjemné. Alespoň tedy v duchu, v tichosti, nebyla Anglie pro Lauritze žádný problém.

Zato otázka Norska byla bolestivá. Doma, na rozdíl od Dánska, lidé nepřivítali německé expediční jednotky s otevřenou náručí. Naopak. Během udatného, avšak marného odporu Norové potopili tři německé křižníky a několik torpédoborců, takže Němci zejména na severu utrpěli těžké ztráty. Tím byly předpoklady pro normální a přátelské vztahy mezi Nory a Němci prakticky vyloučeny. Král Haakon a korunní princ Olav, Lauritzův starý přítel z regaty, teď spolu s uprchlou norskou vládou sídlili v Londýně.

O tom se s žádným Švédem bavit nemohl, a přitom bylo toto téma nepříjemně nasnadě. Všichni ze stavby věděli, že Lauritz je Nor — i přes jeho švédování, jak se říkalo směsici norštiny a švédštiny, kterou mluvili drážní dělníci na Hardangerviddě, bylo slyšet hned, jakmile otevřel ústa, že je Nor.

Ne, o situaci v Norsku nechtěl mluvit s nikým cizím a skoro ani doma při nedělních večerech v Saltsjöbadenu.

Hardangervidda. Bergenská dráha. Tam zahájil svůj život inženýra ještě jako úplný zelenáč a teď na sklonku své profesní dráhy měl pocit, jako by začínal od začátku. Vnímál to skoro jako vůli shůry.

Říkalo se, že letos je nejkrutější zima za sto let, nebo alespoň kam až lidská paměť sahá. Rtuť teploměru někdy klesla až k minus čtyřiceti stupňům, ale nefoukal tak silný vítr jako tehdy na náhorní plošině. Stejně mu však připadalo, jako by znovu prožíval část svého mládí, ovšem tentokrát s lepším vybavením. Jeho starý vlčí kožich mu přišel vhod, když v brzkých ranních hodinách, kdy byla venku ještě černočerná tma, začali s nahříváním dřeva.

Klády jim dodali tak promrzlé, že vůbec nešly zpracovat. Ze švédských lesů se daly získat pořádné kmeny dlouhé dvacet metrů, ale pro piloty v řece bylo zapotřebí dvojnásobné délky. Takže museli spojit dva kmeny, aby získali pilotu o délce čtyřiceti metrů. Za normálních okolností by to nebyl žádný problém, pro spojení se používala jednoduchá a osvědčená technika se šrouby a maticemi. Jenže u promrzlých klád byli namydlení hned v okamžiku, kdy se do nich pokusili šrouby dostat — bylo to jako vrtat do skla. Takže museli materiál nahřívát nad ohněm a kromě toho bylo potřeba vymyslet způsob, jak nad ním klády otáčet, asi jako když si jižané nad otevřeným ohněm rožní ovce. Teoreticky vypadalo řešení problému velmi jednoduše. V praxi to bylo o něco horší. Jestliže kmeny nahřáli moc, začala z nich téct míza a pryskyřice, struktura dřeva pak byla příliš měkká a šrouby v něm nedržely, bylo to jako šroubovat je do houby. A když potom dřevo znovu zmrzlo, spoje popraskaly a celá pilota byla znehodnocená. Nebo lépe řečeno bylo nebezpečné ji

použit. A tentokrát se nic nesmělo pokazit, každý detail musel být pečlivě zkontrolován.

Žádné z provedených vyšetřování nedokázalo zodpovědět otázku, proč se první stavba zřítla do řeky a zabila osmnáct mužů. Nikdo se nedopustil chyby, alespoň ne nějaké prokazatelné, ani Lauritz, ani nikdo jiný.

Někde ale k chybě dojít muselo, protože celá forma pro odlití mostní klenby se nakonec zřítla. To jediné se dalo říct s určitostí.

Takže bylo nanejvýš nejisté, jestli by se na tom něco změnilo, kdyby byl osobně přítomen poslední fázi lití betonu, kdy k neštěstí došlo. Technologie byla osvědčená, Lauritz už ji použil dříve. Hlavní realizátor, firma Skånska Cement, také a všechno bylo v pořádku. Takže nejspíš úplně zbytečně proklínal ty dva německé spisovatele, kteří nebyli s to bydlet pospolu v saltsjöbadenském hotelu Grand, a proto jeden z nich, a to bohužel ten bolševik, a ne ten nositel Nobelovy ceny, musel bydlet u nich ve vile Bellevue. Což mělo za následek, že Lauritz musel jet domů, aby se u večere ujal povinnosti hostitele. Pomyšlení, že tato triviální otázka etikety možná zapříčinila smrt osmnácti lidí, pro něj bylo nesnesitelné. Ačkoli proto k nehodě nedošlo.

Ted, když měli udělat všechno zase od začátku, bylo tedy samozřejmé, že v žádném případě nebudou riskovat. Určitým způsobem bylo téměř legrační, že se rozhodli pro staromódnější technologii z doby před betonem. Na Hardangerviddě stavěl kamenné mosty. Tehdy museli začít dřevěnou klenbou spojující body, mezi kterými měl most vést. Ale aby se jim v silném větru klenba nezřítla, museli postavit konstrukci ze dřeva a prken ode dna údolí až nahoru, a měla-li být dostatečně mohutná, bylo potřeba použít neuvěřitelné množství dřeva. Tehdy se psal rok 1905. A nyní, v roce 1940, jsou opět na startovní čáře. Jako by znovu stavěl Kleiveský most.

Přirozeně s tím rozdilem, že tehdy nemuseli nahřívát klády nad ohněm, aby je mohli přišroubovat k sobě. Tehdy se totiž v zimě mosty stavět vůbec nedaly. V zimě se věnovali výhradně práci na tunelech.

Tímto způsobem se tedy opět vrátil ke svým začátkům.

Měl rád vůni borovicového mýdla. I ta mu připomínala dobrodružství z mládí na Hardangerviddě, kde to všechno začalo, nebo kde přinejmenším začal jeho inženýrský život. Nehoblovaná prkna podlahy v jeho podkrovním pokoji s výhledem na řeku byla pečlivě vydrhnutá borovicovým mýdlem. Nejspíš i hezké koberečky s třásněmi byly vyprané v tomto prostředku, protože obyčejné mýdlo a prací prostředky byly na příděl. Zatopil si v mastkových kamnech čerstvým dřevem, odpadem ze zpracování klád, kterého tady všude bylo, kolik kdo chtěl. Po večerech, když vysedával nad nákresy a výpočty u petrolejové lampy — elektrické osvětlení bylo zavedeno jen v přízemí —, si mohl pokoj vytopit tak, že se nakonec musel svléknout jen do košile. Ráno, když se probudil pod svou norskou prošívanou dekou, jedinou věcí, jíž přispěl k zařízení pokoje, protože Švédové raději mrznou pod obyčejnými peřinami, byla voda v konvici u jeho toaletní skříňky potažená tenkou vrstvou ledu a občas zamrzla i moč v modrém nočníku pod postelí.

To vše ho naplňovalo těžko vysvětlitelným vnitřním klidem, stejně jako ranní holení před naprasklým zrcadlem za svitu petrolejky i to, jak potom vyšel na zápraží ve svém vlčím kožichu a zhluboka se nadechl nosem. Byl to jednoduchý test. Pokud teplota klesla pod minus čtyřicet stupňů, nosní dírky se mrazem slepily.

Když se nyní snažil pochopit, proč je mu tolik příjemná zima, tma a tvrdá práce, dovedl si to vysvětlit jen tak, že tento zážitek bere jako pouť zpět ke kořenům, jako by si životem obyčejného dělníka očišťoval ducha i tělo.

Protože když se vrátil z Hardangerviddy a Bergenská dráha se navzdory očekávání všech chytrolínů stala skutečností, jeho život se jednou provždy změnil. Bratr Oscar nějakým zázračným způsobem, anebo snad z vůle boží, nashromáždil v Africe obrovské jmění. A právě toto jmění položilo základy veškerého rodinného blahobytu, neřkuli přebytku, na dohlednou budoucnost.

O pouhé dva roky později už si na kielské regatě připlul pro vítězství na nejkrásnější a nejrychlejší jachtě všech dob a při závě-

rečném banketu seděl u císařova stolu jako čerstvý snoubenec své Ingeborg.

Nic z toho se správně nemělo stát. Ingeboržin otec, baron von Freital, ani za mák nevěřil na lásku, zato však na peníze a původ, a zvláště pak na různé výhodné kombinace obou těchto veličin. Kdyby tedy nebylo Oscarova bohatství z prodeje mahagonu a slonoviny, Ingeborg by se nikdy nemohla stát manželkou obyčejného norského inženýra, i když byl premiantem na Technische Hochschule v Drážďanech.

Proč je Bůh obdařil takovou milostí, bylo nepochopitelné, podobně jako to, proč si k sobě povolal jejich otce a strýce, které si vzalo moře, když byli Lauritz a jeho bratři ještě děti.

Obojí bylo stejnou měrou nevysvětlitelné.

Mnohem pravděpodobnější bylo, že po skončení prací na náhorní plošině a po návratu do Bergenu povede úplně jiný život. Jako inženýr v norských státních službách dostával plat šest set korun ročně a k tomu měl ubytování zdarma, které vypadalo zhruba jako jeho současný pokoj, jen s tím rozdílem, že před domem se do výšky šesti sedmi metrů tyčily sněhové závěje.

Samozřejmě si s Oscarem mohli v Bergenu založit inženýrskou firmu, jistě by vydělávali víc než jen na holé živobytí, dokonce by i mírně vyšplhali po společenském žebříčku, i když by to nedotáhli až mezi bergenskou smetánku. Až by nadešel čas, oba by se oženili s nějakou bergenskou dívkou, doteď by bydleli v Bergenu a vedli by úplně jiný život než nyní.

A bez Ingeborg by jeho život byl daleko chmurnější. Tak to je. Svou Ingeborg dodnes miloval nade všechno pozemské. Toto slovo nikdy nepoužil v řeči ani myšlenkách ve vztahu k nikomu jinému, dokonce ani k dětem. Vyjma víru v Boha je toto slovo příliš silné.

Největší milostí, jakou ho Bůh obdařil, nebyly peníze, ale Ingeborg. I když pro barona von Freitala, který se až do dne dceřina snátka považoval za jejího vlastníka se stejnou samozřejmostí, s jakou vlastnil plachetnice a zámek, byly africké peníze pochopitelně zásadním předpokladem.

Vůně borovicového mýdla, praskání čerstvého suchého dřeva v mastkových kamnech a zamrzlá moč byly tedy jakousi duchovní očistou, jemnou připomínkou toho, za co všechno Lauritz vděčí Bohu.

Zejména připomínkou všeho, o čem raději neuvažoval, hlavně pak v posledních letech — jeho snadné cesty od chudoby k bohatství, ačkoli toto slovo neměl v lásce. Věcně viděno se mu ale nemohl vyhnout. Jen rodinný majetek v berlínských a drážďanských nemovitostech pravděpodobně dosahoval hodnoty, která se vůbec nedala vyčíslit v penězích. A to vše byla čistě Oscarova zásluha. Tak trochu mu ovšem pomohla německá hyperinflace ve dvacátých letech, řečeno zcela upřímně. Lauritz sám nebyl nic víc než z boží vůle nad míru nadaný stavitel mostů.

Návrat k zimě a tmě pro něj byl skutečně užitečnou životní zastávkou, jeho vlak stál ve stanici z důvodu přestávky na údržbu a zamyšlení. Po nocích se mu také občas zdálo o životě na Hardangerviddě a občas, když se v polospánku nohama dotkl ledových prken podlahy, aby vstal z příčin, které muže jeho věku nutí přerušit nejhlubší spánek i ty nejsladší sny, měl pocit, jako by tam stále ještě byl.

Ale kuchařky na stavbě Bergenské dráhy rozhodně nebyly jako Britta, jeho hostitelka a — jak předpokládal — majitelka dřevěného domku na samém břehu řeky. Kuchařky na Hardangerviddě bývaly robustní, co do stavby těla i způsobu uvažování. Vládly v barácích pevnou rukou a bez problému si udržovaly tučt chlapů od těla, ať už po několika měsících v horách sebevíc stonali láskou.

Britta byla v mnoha ohledech pravým opakem těchto kuchařek, dokonce by o ní mohl prohlásit, že je okouzlující žena. Anebo by to raději říkat neměl, v jeho věku by se to dalo špatně pochopit. Už oslavil šedesáté páté narozeniny, pro něj se to nehodilo. Což ovšem nic neměnilo na faktu, že se tomuto postřehu neubráníl, ale co se mu honí hlavou, když je sám ve svém podkrovním pokoji, to nikdo nezabolí ani nezahanbí.

Takže, Britta skutečně je okouzující žena. Vždycky veselá a překypující energií, na rtech jí stále hraje laskavý úsměv, nikdy se netváří kysele, vždy je ochotná a je pracovitá. Dopoledne uklízí v hostelu v Kramforsu, pak jede autobusem domů, jde umývat nádoby do dělnické jídelny hned vedle staveniště a nato pospíchá domů za Lauritzem, aby mu naservírovala večeři; neustále ve shonu a pořád ve výborné náladě.

Někoho takového člověk zkrátka musí mít rád. A musí ho dokonce obdivovat, protože Britta to rozhodně nemá v životě jednoduché. Její syn zrovna v Härnösandu složil maturitu coby soukromý student a studia mu Britta bezesporu financovala svou těžkou dřinou. Teď chlapce, stejně jako všechny ostatní, vzali na vojnu, a jelikož byl středoškolák, čekala ho samozřejmě dlouhá služba a důstojnický výcvik.

Zde našli po rozpačitých začátcích nenucené společné téma k hovoru, oba měli syny v armádě, „někde ve Švédsku“, jak se zpívalo v jednom šlágru. Britta si dělala starosti, že její syn si pobude v armádě příliš dlouho. Hjalmar, tak se jmenoval, se potřebuje brzy vrátit do civilu, aby matce pomohl s vyděláváním na živobytí. Jistým způsobem byl ve stejné situaci i Lauritzův syn Karl, kterého na blíže neurčenou dobu povolali k námořnictvu. Studium na Vysoké obchodní škole stihl dokončit ještě před vypuknutím války, stejně tak měl za sebou nejrůznější praxi v kanceláři. Ale když je někdo v době války poručíkem u námořnictva, tak jdou všechny ohledy stranou. Tak to prostě je.

Brittina syna Hjalmara by měli v nejbližších letech povýšit na seržanta. Válka bude trvat ještě nejméně dva roky, Angličané jsou na tom svém ostrově tvrdý oříšek. A Lauritz se Brittě snažil vysvětlit, že po válce se zaměstnavatelé budou na uchazeče s důstojnickou hodností dívat zvláště pozitivně. To platí jak pro Hjalmara, tak pro Karla.

Ve skutečnosti na tom ti dva samozřejmě nebyli stejně, to bylo Lauritzovi jasné. Byl velký rozdíl mezi Karlem, který se vrátí z války jako kapitán v záloze s diplomem z Vysoké obchodní školy v kapse a bude mít zajištěné místo v rodinné firmě, a Hjalmarem,

propuštěným seržantem bez vyššího vzdělání. Ale v principu je to totéž, až na ty třídní rozdíly, se kterými se nedá nic dělat.

Britta se už tak dost obávala finančních starostí, a proto se Lauritz neptal, jestli Hjalmar, až ho propustí ze služby u armády, třeba nebude chtít dál studovat. Maturita je přece jen prvním odrazovým můstkem do života. Ale Britta zjevně bílou čepici chápala jako konec veškerých studií, otevřené dveře k vyššímu společenskému postavení, a tedy i záruku lepšího zaměstnání. Lauritz si dával pozor, aby jí v tomto bodě neodporoval.

Také si všiml dvou drobností. Když Britta občas dostala dopis, obvykle z banky v Kramforsu, stálo v oslovení na obálce „Slečna Britta Karlssonová“. Podle vzhledu vypadala na méně než čtyřicet let. A jestliže má syna, kterému je kolem dvaceti, musel se jí narodit v jejích šestnácti až sedmnácti.

Je to tedy svobodná matka, a ať už byl Hjalmarovým otcem kdokoli, podle všeho vzal do zaječích. Nikdy se o jeho otci nezmínila ani slůvkem, skoro jako by se syn narodil z neposkvrněného početí.

Lauritz nikoho nesoudil, v tomto bodě byl nejen zásadový z vlastního přesvědčení, ale za ta desetiletí také vychovaný od Ingeborg a její nejlepší přítelkyně Christy, která byla navíc jeho švagrovou. Obě zamlada patřily v Německu k levicovým radikálům, Christa se dokonce několik let věnovala sexuální osvětě dělnické třídy v Berlíně a také podstoupila několik potratů. A obě měly pravdu, když ne bez jisté ironie poukazovaly na tu podivuhodnou skutečnost, že z opuštěné matky lidé udělají kurvu, zatímco otcí dítěte, který od ní zbaběle utekl, to beze všeho projde. Lauritz tedy nijak nesdílel soudobé předsudky, že svobodné matky jsou snadno přístupné příležitostným románcům.

Beztak je Britta statečná, že tak otevřeně odmítla vzít na sebe vinu a chodit po Lunde se sklopenou hlavou coby zdejší jediná svobodná matka. Nebylo těžké si představit, jak se na to vesničané ze severního Švédska dívají — úplně stejně jako vesničané z jeho domoviny ve Vestlandu.

A přesto ten zářivý úsměv a růže na tvářích, když spěchala z jedné práce do druhé a pak domů za svým nájemníkem. Ve své jednoduché přímočarosti byla dítětem přírody, dokonce si zřejmě vůbec nebyla vědomá svých nesporných fyzických předností. Když se ohnula, aby utřela něco na podlaze, a nastavila mu tak pěkné pozadí přímo před oči, přičemž zuřivě drhla zem a kolíbala se dopředu a dozadu, patrně si ani v nejmenším neuvědomovala vyzývavost této pózy. Bylo zkrátka nemožné nemít někoho takového rád.

A vždycky se mohli bavit o tom, jak se jejich synům asi daří v armádě, to byl jediný aspekt války kromě přidělových lístků, který ji zajímal, takže jejich rozhovory byly jednoduché a přímočaré. Už po pár měsících Lauritz navrhl, aby se oslovovali křestními jmény. Není přece nutné, aby tady v domě, kde byli sami, dodržovali směšné formality a říkali si „pane inženýre“ a „paní Karlssonová“ (tu „slečnu“ Lauritz úplně ignoroval, jednou je matka, tak je pro něj paní).

Lepší dočasné bydliště v blízkosti stavby by nenašel. Vůně, borovicové mýdlo, ledová jitra, údery beranu, který každým nárazem posouval stavbu o šestnáct milimetrů blíže k dokončení. Zase jednou to bude největší mostní klenba na světě. Tady měl svůj tajný, soukromý svět, kde se oblékal do pracovního a k večeri jidal s domácími plíčky nebo sekané maso s bramborami a k tomu jedno pivo, samozřejmě žádnou pálenku, dokonce ani víno.

Do úzké šatny v prvním patře, vlastně spíš do prázdného prostoru za dvěma trámy, odděleného pouze zašlým závěsem, si ukládal své cestovní oblečení. Když odjížděl domů na víkend, schválně si pro to vybíral chvíli, kdy Britta nebyla doma, tehdy se v rychlosti převlékl do městských šatů a nasedl do čekajícího dřevoplynového taxíku.

* * *

Ačkoli byla nejkrutější zima za sto let, vlaky jezdily načas, s lokomotivou zasněženou jako lední medvěd. Kupé první třídy byla příjemně vytopená, při každém nárazu na pražec lehce cinkly křišťálové

karafy na vodu, světlo čtecích lampiček ve tvaru květu a s matnými stínidly jemně dopadalo na sklápěcí stůl, červený plš nebyl ani moc horký, ani moc studený a za okny téměř docela pokrytými sněhem foukal vítr, jako by venku zuřila vichřice. První třída byla zřídka kdy přeplněná jako zbytek vlaku, protože do ní neměli přístup vojáci s nižší hodností než nadporučík. Často seděl v kupé rychlíku do Stockholmu úplně sám.

Cesty domů na víkend, do jiného světa, za rodinou, bývaly poklidné, i když ho ze začátku vždycky tlačily ručně šité italské boty, protože týden nebo dva předtím chodil v hrubých bagančatech bohatě vystlaných vlnou. Když byl zrovna ve svém světě na břehu řeky, kde touhle roční dobou museli každý pracovní den zahájit tím, že dva najaté vlečné čluny probořily led, který se na hladině během noci vytvořil, stávalo se mu jen zřídka, že by zatoužil po domově. Zato když přijel do svého druhého světa, do vily Bellevue za Ingeborg a rodinou, stávalo se mu kupodivu o to častěji, že zatoužil vrátit se na stavbu.

Nikdy nevěděl, jak bude jeho návrat do Saltsjöbadenu probíhat a kolik členů rodiny zasedne ke stolu při nedělní večeři. Karl sloužil u námořnictva, kde se na nedělní rodinné večere nebraly ohledy. Rosa byla nejspíš v podobné situaci. Nastoupila do zaměstnání coby slibná aspirantka na ministerstvu zahraničí, kam se probojovala jako jediná z mnoha uchazečů. Ale teď ji přeložili do nějaké anonymní kanceláře někde u Karlaplanu, daleko od sídla ministerstva. Co tam dělá, bylo ve hvězdách a zjevně také velmi tajné. Lauritz mohl jen odhadovat, že to nějak souvisí s faktem, že Rosa mluví německy lépe než většina Němců. Víc ani vědět nechtěl.

Se starší dcerou Johanne to vypadalo podobně. Složila doktorát z dějin literatury, ale s docenturou nezačala, svěřili jí jen nějaký jednodušší lektorát, prý kvůli akademickým intrikám, alespoň podle její verze. Dalo se předpokládat, že se stýká se stockholmskou literární bohémou, nebo přinejmenším s přáteli, které nehodlá představovat doma. Proč to tak je, nad tím nemělo cenu uvažovat, mohlo to mít celou řadu zcela přirozených příčin. Daleko víc Lauritze zneklid-

ňovalo, že Johanne velmi často jezdila do okupovaného Norska, a to vždy s odůvodněním, že chce navštívit starou babičku na Osterøyi. Což také podle všeho pokaždé udělala. Obvykle se vracívala s uzenou ovčí kýtou nebo nějakým podobně jasným důkazem toho, že za babičkou skutečně byla. Bylo to celé trochu podivné, ale Lauritz se jí na to nikdy nevyptával.

Přijet domů na víkend skoro vždy obnášelo nějaké překvapení. Buď celou sobotu a neděli byli sami s Ingeborg, nebo se pořádala večere pro deset lidí, například když měl někdo narozeniny, což si Lauritz k vlastní hanbě špatně pamatoval, v takovém případě k nim přišel i Oscar s rodinou z druhé strany Källvägen.

Bylo nejlepsi to nevědět předem, úbor k večeri byl beztoho vždycky stejný, bez ohledu na velikost společnosti. Ale když byl o samotě jen s Ingeborg, byl rozhovor hned mnohem jednodušší, protože ani jeden z nich neměl v otázce války tak jasno jako někteří jiní z rodiny. Válka je jinak často dokázala rozkmotřit a v nejhorším případě úplně pokazila večer.

Vlak dojel na stockholmské hlavní nádraží s pětiminutovým zpožděním.

To bylo neobvyklé a poněkud nemilé, ale jestli mu pojede tramvaj na Slussen, v klidu stihne vlak do Saltsjöbadenu v osmnáct hodin. Jako vždy dorazí domů úderem sedmé.

Tramvaj byla plná mladých lidí na cestě do biografů a restaurací, zbývala v ní jen místa k stání na nekryté plošině, a i tady ve Stockholmu byla strašná zima. Ne že by mu to nějak vadilo, už si zvykl nejezdit autem, když se někam přesouval, a kromě toho byl zocelený tuhou zimou v Ångermanlandu. A když o tom tak přemýšlel, z hlavního nádraží se stejně dostal do Saltsjöbadenu rychleji tramvají a pak vlakem. Přinejmenším cesta Saltsjöbadenskou dráhou je rychlejší než přesun autem. Válka přináší celou řadu nečekaných postřehů, velkých i malých.

Ve vlaku ze Stockholmu bylo cestujících pomálu, ale o to víc jich čekalo na nástupišti v konečné stanici, sami sousedé a známí na cestě do restaurací. Lauritz nepochyboval o tom, že obyvatelé

Saltsjöbadenu nemíří za nějakým laciným obveselením do biografu. Kvůli byrokracii kolem přidělování lístků bylo kupodivu jednodušší dobře se najíst a napít v restauraci než doma.

Cesta k hotelu Grand byla pečlivě prohrnutá, sněhové valy po stranách se tyčily do výše několika metrů. I cesta kolem hotelu až na Strandpromenaden byla ve stejně dobrém stavu, Lauritz bude doma za necelých deset minut.

Vila Bellevue si stála na svém kopci, tichá a tmavá, celé první patro bylo černé. To znamenalo, že nikdo z dětí není doma. U hlavního vchodu nesvítily venkovní lampy a ze schodů k domu nebyl odklizený sníh. To znamenalo, že nebudou mít hosty.

Lauritz se zastavil u hlavního vchodu a zadíval se na temný dům, kolem hlavy se mu vznášel dech jako bílý kouř, šel domů zbytečně rychle, asi se příliš těšil. Teprve teď, když viděl světlo v arkýři, se dovtípil. Jedno jediné světlo, to je její znamení, kterým mu dává najevo, že celý sobotní večer stráví spolu o samotě. V to doufal.

Zamířil nahoru po Källvägen ke vchodu do kuchyně. Z druhé strany ulice sem doléhalo slabé světlo z akvária, tak se říkalo Oscarově funkcionalistické vile kvůli jejím velkým panoramatickým oknům. Ani tam se zjevně nechystala žádná víkendová slavnost.

Když vystoupal po příkrých kamenných schodech, uviděl, že celý dvůr před vchodem do kuchyně je uježděný a ve sněhu spatřil stopy po pneumatikách nákladního auta. Vynalézavý Karlsson, řidič bez vozu, zjevně přišel na způsob, jak si ušetřit celý den odklizení sněhu. Ale na svahu k hřišti s houpačkami byl sníh netknutý. Tam hoši vždycky mívali skokánek, ale ty časy jsou už dávno pryč. Teď jsou kluci ve válce. Přinejmenším Karl. Co dělá nebo kde je Harald, na to se Lauritz neodvažoval ani pomyslet.

V kuchyni se svítilo a Lauritz v ní viděl někoho chodit. Nejspíš tam byla i Ingeborg, ale bylo by trochu hloupé, kdyby ho čekala u hlavního vchodu na druhé straně domu a on přišel přes kuchyni. Situaci rozhodly obrovské haldy dřeva, které blokovaly cestu k domu a jichž si všiml až teď. Už nemohli dům vytápět uhlím a koksem, protože byl moc velký.